Іде циган дорогою та не плаче, ні, таки розливається в сльозах.

— Куме, чого так гірко плачете? — питає його сусіда.

— Як мені не плакати, — відповідає циган, — коли нема правди на сім світі. Нема, справді, чоловіка без гріха, та же кінь має аж чотири нозі, та ще спотикнеться; але що за багато, то за багато. Без суду, без права потаскали мене рано оперед мандатора (се діялося, бачите, ще за панщини), і що я не кричу, що не молю, не помогло, простягнули на ослін і таку науку мені дали, що аж в очах потемніло, б'ють, та ще й приговорюють: "Маєш, тіло, що-сь хотіло!" Ох, ох!

— Та за що-ж вас катували? — питає кум.

— За пусто, за дурно. Чиста напасть; а від напасти й цига-нови не пропасти. Іду учора селом, вже смерклося було, і відай вже туди мене все несе нечистий, де людей рідко. Дивлюся, лежить коло воріт кавалок поліна. Думаю собі, воно і так нікому нездатне, і так тут зогниє візьму з собою. Не гріх мені й забожитись, що я й не знав, що при однім кінци того поліна мовби прилипло якесь враже заострене желізо. А вони, напасники, кажуть, що я сокиру украв. Чиста напасть! Іду далі, виджу кавалок посторонка до плота прив'язаний. Гадаю собі: і се тобі придасться, не возьмеш ти, возьме хто другий. Відв'язав я той мотуз, волочу його за собою та шкандибаю поволи до мого бурдея, — й не оглядаюсь. Аж тут по дорозі вчепилося нечисте того мотуза, та все рох та рох. Страшно мені оглянутись, а там і тішуся, що зловив нечистого, позбавив громаду від напасника. А вони — чи повірите? — видумали, що я безрогу* украв. Чи ж не напасть і се?

Та на сім ще не кінець. Завів я нечистого до кучі, а поліно несу до шинку, чей дасть за него шинкар порцію горівки і закуску. Надибав я там Гаврила Недбайлицю, і він, ледве побачив поліно, зчепився зі мною: "То моя та й моя сокира!" Я з голоду і злости зачав якусь дрантиву

свитину палицею парити, що аж як несамовита по корчмі ходила-вертілась. Аж тут на другий день скаржить мене Недбайлиця до мандатора і каже, що я його так збив, що йому синці всю спину покрили.

Ніби я винен, що свитина на нім була, як я її зі злости тріпав. Ну, скажіть же, куме, чи є справедливість на світі? Кажу вам: напасть, чиста напасть на мене, бідного циганчука! _____ 1891 р.

Безрога — свиня